

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการศึกษา

รูปแบบการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อทดสอบรูปแบบเชิงเหตุและผล ระหว่างตัวแปรด้านรายได้ของครอบครัว การรับรู้ประโยชน์ - อุปสรรคของการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคเรื้อน การรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของโรคเรื้อน การรับรู้ภาวะคุกคามของโรคเรื้อน สิ่งชักนำให้มีการปฏิบัติ และระยะเวลาก่อนการรักษาโรคเรื้อน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นผู้ป่วยโรคเรื้อนที่รับการรักษาโรคเรื้อน และมีชื่ออยู่ในทะเบียนรักษาของโรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 97 ราย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นผู้ป่วยโรคเรื้อนที่รับการรักษาโรคเรื้อนและมีชื่ออยู่ในทะเบียนรักษาของโรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 87 ราย ที่มารับบริการระหว่างเดือนเมษายน 2547 (ผู้ป่วยจำนวน 10 รายไม่อยู่ในภูมิลำเนาในระหว่างที่ดำเนินการเก็บข้อมูล)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งเป็น 5 ตอน (แสดงไว้ในภาคผนวก ก) คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระดับความพิการสูงสุด ลักษณะคำถามจะเป็นคำถามปลายเปิด ยกเว้น เพศ ระดับการศึกษา ระดับความพิการสูงสุด เป็นคำถามปลายปิด

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์วัดการรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของโรค ที่ให้ผู้ป่วยประเมินเพื่อวัดความคิดเห็น หรือความรู้สึกรู้สึกของผู้ป่วยที่มีต่อโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเรื้อน อันตรายของโรคเรื้อนที่มีต่อชีวิต ทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งผลกระทบต่อการทำงานในชีวิตประจำวัน โดยมีข้อคำถามทางบวกและลบ

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์วัดการรับรู้ประโยชน์-อุปสรรคของการรักษา เพื่อวัดความคิดเห็นของผู้ป่วยโรคเรื้อน เกี่ยวกับผลของการตรวจร่างกายตนเองการรักษาของแพทย์แผนปัจจุบัน ผลเสียที่ผู้ป่วยจะได้รับเมื่อมารับการตรวจรักษาโรค โดยมีข้อคำถามทางบวกและทางลบ

ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์วัดการรับรู้ภาวะคุกคามของโรค เพื่อวัดความคิดเห็นต่อการคุกคามของโรค เกี่ยวกับความพิการและอาการของโรคที่จะเกิดมากขึ้นหากมารักษาล่าช้า โดยมีข้อคำถามทางบวกและทางลบ

ตอนที่ 5 แบบสัมภาษณ์วัดการรับรู้ต่อสิ่งชักนำให้มีการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคเรื้อน โดยมีข้อคำถามทางบวกและทางลบ

ทั้งนี้ข้อมูลวัดการรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของโรค การรับรู้ประโยชน์-อุปสรรค การรับรู้ภาวะคุกคามของโรค สิ่งชักนำให้มีการปฏิบัติ เป็นการวัดแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ (เห็นด้วยอย่างที่สุด เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างที่สุด)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้ได้หาความตรงตามเนื้อหา (content validity) ของแบบสัมภาษณ์ในการวัดการรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของโรค การรับรู้ประโยชน์-อุปสรรค การรับรู้ภาวะคุกคามของโรค โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และได้ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นผู้ศึกษาได้นำไปทำการสัมภาษณ์กับผู้ป่วย โรคเรื้อนจำนวน 30 ราย เพื่อนำผลที่ได้มาทำการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์คอนบรัคอัลฟาของแต่ละตัวแปรดังนี้ 1) การรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของโรค = 0.77 2) การรับรู้ประโยชน์ = 0.82 และอุปสรรคของการรักษา = 0.67 3) การรับรู้ภาวะคุกคามของโรค = 0.78 4) การรับรู้ต่อสิ่งชักนำให้มีการปฏิบัติ = 0.60

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 นครราชสีมา นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ภายหลังจากได้รับอนุมัติแล้ว ผู้ศึกษาเข้าชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษา รายละเอียด ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อหัวหน้างาน ควบคุมโรคและผู้รับผิดชอบงานควบคุมโรคเรื้อน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และประสานงานกับเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง จากนั้นผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

บุรีรัมย์ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และประสานงานกับเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง จากนั้น ผู้ศึกษาคำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ศึกษาทำหนังสือประสานงานกับผู้รับผิดชอบงานควบคุมโรคเรือนจังหวัดบุรีรัมย์ แจ้งหมายกำหนดการ การเก็บข้อมูล เพื่อที่จะได้แจ้งไปยังโรงพยาบาลต่างๆ ในจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อทำการนัดผู้ป่วยที่มารับการรักษาให้มาตรงตามหมายกำหนดการ
2. ผู้ศึกษาเดินทางไปทำการสัมภาษณ์ผู้ป่วยโรคเรื้อนตามวัน เวลา ที่ได้กำหนดไว้แล้ว โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างคนละประมาณ 20 - 30 นาที หากในวันที่ทำการสัมภาษณ์ มีผู้ป่วยโรคเรื้อนที่ไม่ได้มาตามกำหนดนัด จะทำการติดตามผู้ป่วยไปที่บ้านเพื่อทำการสัมภาษณ์ โดยทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 2 - 30 เมษายน 2547
3. ผู้ศึกษาตรวจสอบข้อมูลที่ทำการสัมภาษณ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล ตามวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window (Version 11.0)

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ ส่วนตัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่ปรากฏอาการก่อนที่จะมา รับการรักษา รวมทั้งข้อมูลการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคและความรุนแรงของโรค การรับรู้ ประโยชน์และอุปสรรคของการรักษา การรับรู้ภาวะคุกคามของโรค การรับรู้ต่อสิ่งชักนำให้มีการ ปฏิบัติ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ (percentage) ค่าสูงสุด (max) ค่าต่ำสุด (min) พิสัย (range) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าความเบ้ (skewness)
2. การวิเคราะห์รายละเอียดของข้อมูล สำหรับการตอบวัตถุประสงค์และสมมุติฐานของ งานวิจัยโดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร และใช้หลักการวิเคราะห์เส้นทาง (path analysis) สร้างสมการโครงสร้างของรูปแบบ (Model) เชิงสาเหตุ โดยใช้สถิติการถดถอยพหุ (multiple regression analysis) เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์และหาค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ของเส้นทางต่างๆ ในรูปแบบจำลอง ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้
 - 1) เขียนสมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนมาตรฐาน โดยใช้ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรต่างๆในรูปแบบ (Model)
 - 2) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการถดถอยอย่างง่าย และการถดถอยพหุคูณแบบบังคับ

ตัวแปรเข้า (enter) เพื่อคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเส้นทางต่างๆ (β) ของรูปแบบ

3) พิจารณาตัดเส้นทางความสัมพันธ์ในรูปแบบโมเดลที่สร้างขึ้น โดยผู้ศึกษาจะใช้เกณฑ์พิจารณาการมีความหมายของเส้นทางความสัมพันธ์เป็นหลัก ซึ่งหมายความว่าค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางมาตรฐานมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.05 โดยไม่คำนึงว่าจะมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ ทั้งนี้ เนื่องจากรูปแบบที่สร้างขึ้นอยู่บนพื้นฐานการสนับสนุนทางทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ผู้ศึกษาจะคงเส้นทางไว้ เมื่อค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางมาตรฐานมากกว่าหรือเท่ากับ 0.05 แต่ถ้าน้อยกว่า 0.05 ถึงแม้จะมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้ศึกษาจะตัดเส้นทางความสัมพันธ์นั้น เนื่องจากถือว่าเป็นค่าที่ความสัมพันธ์ไม่มากพอต่อการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์นั้น (ธวัชชัย วรพงศธร, 2530 ; Pedhazur, 1982)

4) เปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Correlation Coefficients) ระหว่างรูปแบบตามสมมุติฐานการวิจัย (full model) และรูปแบบลดรูป (reduced model)

5) ขั้นตอนสุดท้ายทำการจำแนกอิทธิพลโดยตรง โดยอ้อม และความสัมพันธ์ลวงระหว่างตัวแปรในรูปแบบเต็มรูป จากการนำค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ของเส้นทาง แทนลงในสมการโครงสร้าง

สถานที่ดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่โรงพยาบาลทั่วไปจังหวัดบุรีรัมย์ โรงพยาบาลชุมชนทุกแห่งในจังหวัดบุรีรัมย์ที่มีผู้ป่วยโรคเรื้อนที่กำลังรับยารักษาโรคเรื้อน จำนวน 23 แห่ง

ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษา

ระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม 2546 – 30 มิถุนายน 2547